

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle Saksan liittotasavallan ehdotuksesta päätökseksi ja Portugalin tasavallan, Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Belgian kuningaskunnan ehdotuksesta päätökseksi (Eurojust-yksikön perustaminen vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi) sekä Saksan liittotasavallan, Portugalin tasavallan, Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Belgian kuningaskunnan ehdotus päätökseksi (väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön perustaminen)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle muistio Saksan liittotasavallan tekemästä ehdotuksesta ja Portugalin tasavallan, Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Belgian kuningaskunnan tekemästä ehdotuksesta päätökseksi koskien vakavan järjestäytyneen rikollisuuden

torjumiseksi perustettavaa Eurojust-yksikköä sekä Saksan liittotasavallan, Portugalin tasavallan, Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Belgian kuningaskunnan tekemästä ehdotuksesta päätökseksi koskien väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön perustamista.

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2000

Ministeri *Kimmo Sasi*

Lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/210700/0550**EHDOTUS EUROJUST-YKSIKÖN PERUSTAMISESTA VAKAVAN JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN TORJUMISEKSI****1. Yleistä**

Tampereen Eurooppa-neuvoston 15. ja 16. lokakuuta 1999 annettujen päätelmien kohdassa 46 asetetaan tavoitteeksi perustaa vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ns. Eurojust-yksikkö, joka koostuisi oikeusjärjestelmästä riippuen joko syyttäjäistä, tutkintatuomareista tai vastaavaa toimivaltaa käyttävistä poliiseista. Eurojustin tehtävänä olisi kansallisten syyttäjäviranomaisten keskinäisen koordinoinnin edistäminen ja rikostutkinnan tukeminen. Aloitteita neuvoston päätökseksi on asiassa tehty kaksi: Saksan toimesta 12. toukokuuta 2000 (8777/00 EUROJUST 2 CATS 40, jäljempänä Saksan aloite) sekä vastaehdotus 20. heinäkuuta 2000 Portugalin tasavallan, Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Belgian kuningaskunnan toimesta (10357/00 LIMITE EUROJUST 8, jäljempänä neljän valtion aloite). Neljän valtion aloite on huomattavasti yksityiskohtaisempi kuin Saksan ehdotus. Saksa on valmisteluasiakirjassa 8777/00 EUROJUST 2 CATS 40 + ADD 1 selventänyt aloitettaan.

Edellä mainitut ehdotukset tehneet viisi valtiota ovat 18. syyskuuta 2000 esittäneet myös aloitteen neuvoston päätökseksi koskien väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön perustamista (11344/1/00 REV 1 LIMITE EUROJUST 12).

Eurojust-yksikön perustamisesta on käyty keskustelua Artikla 36-komiteassa 7.7.2000 ja 5.9.2000. Väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön perustamista koskevaa päätösehdotusta käsitellään oikeus- ja sisäasiain neuvostossa 28.9.2000. Tämä muistio käsittelee Saksan ja neljän valtion aloitteita sekä viiden valtion aloitetta väliaikaisen oikeudellisen yhteistyöyksikön perustamisesta.

2. Pääasiallinen sisältö**2.1. Saksan aloite Eurojust-yksikön perustamiseksi**

Päätösluonnoksen *1 artiklan* mukaan jäsenvaltioiden yhdysvirkamiehet, eli tuomarit, syyttäjät tai poliisit, muodostavat Eurojust-yksikön.

Yksikön tehtävänä on *2 artiklan* mukaan avustaa sellaisten vakavien rikosten tutkinnassa, joiden syytteesenpano voi edellyttää keskinäistä oikeusapua tai jos tutkinnan kohteena on Euroopan unionin taloudellisiin etuihin kohdistuva rikos. Yhteysvirkamiesten tehtävänä on antaa lähettävän valtion aineellisesta ja prosessioikeudesta tietoja paitsi tutkintaviranomaisille myös komissiolle ja Europolille. Yhteysvirkamiesten tulee myös koordinoita tutkintaa ja antaa Europolille oikeudellisia neuvoja tietojen analysoinnissa sekä avustaa Europolia toimivallan laajentamista koskevilla neuvotteluissa antamalla asiantuntijalausuntoja.

Yhteystuomarit ja oikeudellisen verkoston viranomaiset osallistuvat *3 artiklan* mukaan Eurojust-yksikön tehtävien toteuttamiseen ja saavat vastaavasti apua Eurojustilta.

4 artiklassa pyydetään komissiota ja Europolia lähettämään oma edustajansa Eurojustiin.

5 artiklan mukaan Eurojust vastaa osaltaan oikeudellisen verkoston ja neuvoston pääsihteeristön julkaisemasta oikeudellisia välineitä koskevasta asiakirjatiedostosta ja huolehtii asiakirjojen kääntämisestä.

Jäsenvaltioita edellytetään *6 artiklassa* verkottamaan kansalliset prosessi- ja rikosrekisterinsä niin, että kysymykset voidaan ohjata Eurojust-yksikön kautta kansallisille viranomaisille. Eurojust avustaa jäsenvaltioita kartoittamaan, onko tarpeen perustaa keskitetty

eurooppalainen prosessirekisteri.

Eurojust voi *7 artiklan* mukaan vaihtaa kokemuksia eri elinten kanssa ja tehdä sopimuksia myös kolmansien valtioiden kanssa.

8 artiklan mukaan neuvoston pääsihteeristö antaa Eurojustin käyttöön tulkkeja, kääntäjiä ja avustajia sekä avustaa erityisesti tietokannan perustamisessa.

2.2. Neljän valtion aloite Eurojustin perustamiseksi

Neljän valtion aloitteen tarkoituksena on päätösluonnoksen *1 artiklan* mukaisesti perustaa vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi oikeudellinen koordinoituisuus Eurojust (jäljempänä Eurojust).

Päätösluonnoksen *2 artiklan* mukaan Eurojustin kokoonpano koostuu kustakin jäsenvaltiosta valittavasta yhdestä kansallisesta jäsenestä, joka on syyttäjä, tutkintatuomari tai vastaavaa toimivaltaa käyttävä poliisi. Kansalliset jäsenet toimivat kansallisten lakiansa mukaisesti. Tämän lisäksi jokainen jäsenvaltio määrittelee, millaisen toimivallan se antaa omalle kansalliselle jäsenelleen, mikä toisten jäsenvaltioiden tulee hyväksyä.

Päätösluonnoksen *3 artiklan* mukaan jäsenmaat voivat nimittää yhden tai useampia kansallisia yhteyshenkilöitä tehostaakseen ja yksinkertaistaakseen suhteitaan Eurojustiin. Yhteyshenkilöiden toimipaikka on siinä jäsenvaltiossa, joka hänet on nimittänyt.

Eurojustin tehtävänä on *4 artiklan* mukaan tehostaa ja helpottaa jäsenvaltioiden toimivaltaisten tutkinta- ja syyttäjälinten yhteistyötä vakavan kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa, mikäli ko. rikollisuus vaikuttaa kahteen tai useampaan jäsenvaltioon ja tapauksessa tarvitaan kyseisten jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten koordinoitua toimintaa. Tehtävät suoritetaan kollegiaalisesti puheenjohtajan ja johtoryhmän johdolla.

Eurojustin asiallinen toimivalta käsittää *5 artiklan* mukaan tietyin artiklassa mainituin rajoituksin a) ne rikollisuuden ja rikkomusten lajit, joiden osalta Europolilla on toimivalta; b) ihmiskaupan; c) terroriteot, d) euron suojaamisen sekä rahan ja muiden maksuvälineiden väärennysmuotojen torjunnan; e) atk-rikollisuuden; f) yhteisöjen taloudellisten

etujen suojaamisen; g) rikoksella saadun hyödyn rahanpesun; sekä h) muut rikollisuuden muodot, joita on toteutettu tässä artiklassa tarkoitettujen rikosten yhteydessä.

Päätösluonnoksen *6 artiklan* toimivaltuuksien määrittelyn mukaisesti Eurojust voi tehtäviensä suorittamiseksi pyytää jäsenvaltiota aloittamaan tiettyjä toimia koskevan tutkinnan tai syytetoimet. Pyyntö ei ole velvoittava. Eurojust voi myös varmistaa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten keskinäisen tietojenvaihdon, arvioida useiden jäsenvaltioiden suorittamien tutkinta- ja syytetoimien koordinoitutarpeen, avustaa jäsenvaltioita pyydettyä, osallistua kansainvälisten oikeusapupyynnöiden täyttämismenettelyn yksinkertaistamiseen, perustaa oikeudellista ja käytännön tietoa varten asiakirjatietokannan yhteistyössä Euroopan oikeudellisen verkoston kanssa sekä avustaa Europolia tämän pyynnöstä mm. antamalla lausuntoja.

Päätösluonnoksen *7 artiklan* mukaan kukin jäsenvaltio nimeää Eurojustiin yhden tai useamman kansallisen yhteyshenkilön, joka voi olla myös Euroopan oikeudellisen verkoston jäsen. Kansallisen yhteyshenkilön ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välisiin suhteisiin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä.

8 artiklan mukaan edellä *2* artiklassa mainittuihin kansallisiin jäseniin sovelletaan kotivaltion kansallista lainsäädäntöä, kansalliset jäsenet saavat kaikki kotivaltionsa Eurojustille lähettämät tiedot ja osallistuvat tarvittaessa jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten ja kansallisten yhteyshenkilöiden väliseen tietojenvaihtoon sekä auttavat tutkinta- ja syytetoimien koordinoimisissa.

Päätösluonnoksen *9 artiklan* tietojenvaihtoa käsittelevän artiklan mukaan jäsenvaltioiden oikeusviranomaiset ja Europol voivat vaihtaa Eurojustin kanssa kaikkia tietoja, joista Eurojustille on apua tehtäviensä suorittamisessa. Eurojust voi myös pyytää tietoja em. viranomaisilta.

Päätösluonnoksen tapausten käsittelyä tarkastelevan *10 artiklan* mukaan Eurojust käsittelee tehtävänsä suorittamiseksi tietoja, jotka liittyvät sen toimivaltaan kuuluviin tapauksiin. Tiedot liittyvät päätösluonnoksen *5* artiklassa määriteltyihin rikoksiin ja koskevat tekoja ja henkilöitä.

Päätösluonnoksen *11-12 artiklojen* mukaan tietojen tultua toimitettua Eurojustille ne ovat luottamuksellisia ja myös käsiteltävä sellaisina.

Eurojustilla on *13-14 artikloissa* säädetty velvollisuus muuttaa, oikaista tai poistaa jäsenvaltion, kansallisen jäsenen tai kansallisen yhteyshenkilön pyynnöstä automaattisessa tietojenkäsittelyssä käsiteltäviä henkilötietoja, jotka ko. tahot ovat Eurojustille toimittaneet. Virheelliset tai tämän päätöksen kanssa ristiriitaiset tiedot on myös muutettava, oikaistava tai poistettava. Eurojust säilyttää henkilötietoja vain tutkinta- ja syytetoimien koordinointiin tarvitsemansa ajan.

Päätösluonnoksen *15 artiklan* mukaan Eurojustin työssä sovellettava tietoturvan minimitaso määrittyy 28. tammikuuta 1981 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen periaatteiden mukaisesti.

Eurojust toimii *16 artiklan* mukaan tiiviissä yhteistyössä Europolin sekä Euroopan oikeudelliseen verkoston kanssa, minkä lisäksi myös Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) voi osallistua tapausten käsittelyyn. Yhteystuomarit voivat Eurojustin aloitteesta tapauskohtaisesti osallistua tapauksen käsittelyyn.

Päätösluonnoksen *17 artikla* määrittelee Eurojustin oikeushenkilöksi.

Päätösluonnoksen *18-19 artiklojen* mukaan Eurojustilla on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa, jotka valitaan kansallisten jäsenten keskuudesta. Eurojust vahvistaa itse järjestäytöksensä.

Tiedottaminen Euroopan parlamentille ja neuvostolle tapahtuu *20 artiklan* mukaan Eurojustin puheenjohtajan vuosittaisella raportoinnilla neuvostolle ja parlamentille. Raportti käsittelee Eurojustin toimintaa ja puheenjohtajan omaa hallintotehtävää. Eurojust voi myös laatia ehdotuksia rikosoikeudellisen yhteistyön parantamiseksi.

Rahoitusta käsittelevän *21 artiklan* mukaan kansallisten jäsenten palkoista ja palkkioista vastaa heidän kotivaltionsa.

23 artiklan mukaan päätös tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua sen julkaisemisesta virallisessa lehdessä.

Eurojustin toimipaikkaa ei päätösluonnoksessa ole vielä määritelty.

2.3. Viiden valtion aloite väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön perustamisesta

Väliaikaista oikeusyhteistyöyksikköä käsittelevän viiden valtion aloitteen *1 artiklan* mukaan kukin jäsenvaltio nimeää unioniin kansallisen edustajan, joko syyttäjän, tuomarin tai toimivaltaisen poliisimiehen suorittamaan yhteystehtäviä yksikön tavoitteiden saavuttamiseksi. Nämä 15 jäsentä muodostavat väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön, joka sijaitsee Brysselissä ja saa tukea neuvoston sihteeristöltä. Tarvittaessa jäsenvaltioissa voidaan järjestää ad hoc kokouksia.

Päätösluonnoksen mukaan yksikön tavoitteena on vakavaan, erityisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvää tutkintaa ja syyttämistä koskevan yhteistyön kehittäminen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä sekä rikostutkinnan ja syytetoimien koordinoinnin edistäminen (*1 artiklan 2 kohta*). Yksikkö toimii yhteistyössä unionisopimuksen perustuvien toimielinten kanssa. Yksikön kansalliset edustajat toimivat kansallisten toimivaltuuksiensa rajoissa ja heidän tehtävänä on tukea rikostutkinnan ja syytetoimien koordinoitua ja helpottaa oikeusapuyhteistyötä, kun kyse on vakavasta, erityisesti järjestäytyneestä rikollisuudesta, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota ja edellyttää koordinoitua toimenpiteitä. Toiminnassa tulee pyrkiä käytännöllisten ratkaisujen löytämiseen, erityisesti mahdollisuuksien mukaan tukemalla yhteisten tutkintaryhmien toimintaa. Yksikkö toimii myös neuvonantajana pysyvän Eurojust-yksikön perustamista koskevissa neuvotteluissa (*1 artiklan 3 kohta*). Artiklan 2 mukaan päätös väliaikaisen yksikön perustamisesta tulee voimaan sen hyväksymispäivänä ja yksikön toiminta päättyy, kun Eurojust-yksikön perustamiskirja tulee voimaan.

Päätösluonnokseen liitetyn julistuksen mukaan päätös väliaikaisesta yksiköstä ei rajoita niitä neuvotteluja, joita pysyvästä yksiköstä käydään.

Viime vaiheen neuvotteluissa on lisäksi tehty ehdotus 1 artiklan 1 kohtaa koskevaksi julistukseksi, jonka mukaan estettä ei olisi sille, että väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön jäsenellä olisi avustaja, joka voisi tarvittaessa toimia jäsenen sijaisena.

3. Vaikutukset Suomen lainsäädäntöön

Suomen lainsäädännön mukaan tutkinnanjohtajana toimii pääsääntöisesti poliisipäällystään kuuluva poliisimies. Poliisin on ilmoitettava syyttäjälle yksinkertaisia asioita lukuun ottamatta sille tutkittavaksi tulleista rikoksista, ja syyttäjällä on esitutkintalain mukaan tiettyjä valtuuksia vaikuttaa tutkinnan kulkuun. Poliisin ja syyttäjän osallistuminen väliaikaisen yksikön toimintaan ei näin ehdotetussa muodossa edellytä lainsäädäntömuutoksia. Lainsäädäntömuutoksia ei tarvita myöskään silloin, kun vieraan valtion edustaja osallistuu Suomessa tutkintatoimenpiteisiin mutta ei omaa itsenäistä toimivaltaa päättää tutkintatoimenpiteistä.

4. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että Tampereen erityisistunnon päätelmien kohdan 43 mukaisesti kiireellisesti valmistellaan Eurojustia koskevaa instrumenttia, koska Eurojust luo mahdollisuuden tehostaa Euroopan unionin rajat ylittävän rikollisuuden vastaista toi-

mintaa. Valtioneuvosto tukee myös ehdotusta väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön perustamiseksi, joka toimisi siihen saakka, kunnes pysyvä Eurojust-yksikkö on perustettu. Väliaikaisen oikeusyhteistyöyksikön toiminnasta saatuja kokemuksia ja asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää päätettäessä pysyvän Eurojust-yksikön perustamisesta.

Eurojustin organisaatio ja tehtävät tulisi määritellä siten, että Eurojust tuo käytännön lisäarvoa rajat ylittävän rikollisuuden vastaiseen toimintaan ja että vältetään päällekkäisyyksiä muiden yhteistyöelinten kanssa.

Eurojustin asiallinen toimivalta ei saisi olla Europolin toimivaltaa suppeampi, sillä Eurojust tulee toimimaan läheisessä yhteistyössä Europolin kanssa. Toukokuussa 2000 hyväksytyn oikeusapupöytäkirjan mukaan yhteisten tutkintaryhmien asiallinen toimivalta ei ole rajoitettu tiettyihin rikostyypppeihin, joten Eurojustin asiallinen toimivalta voi olla laajempi kuin Europolilla.

Eurojustin kansallisten jäsenten valtuuksien osalta valtioneuvosto katsoo, että valtuudet, joita Eurojustin kansallisilla jäsenillä kansallisten lainsäädäntöjensä nojalla on, olisivat voimassa koko maassa.

